

LITURGICKÉ FORMULÁŘE POHŘEBNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ

Bohoslužebné formuláře pro pohřební shromáždění připravil poradní odbor liturgický (nyní liturgická komise) a synodní rada je tímto předkládá 3. zasedání 36. synodu s návrhem na jejich schválení a doplnění tak Agendy ČCE.

Obsah

Vysvětlení.....	1
Pořady pohřebního shromáždění	4
Formuláře pohřebního shromáždění.....	5
I. Formulář pohřebního shromáždění u domu, v kostele a na hřbitově.....	5
II. Formulář pohřebního shromáždění v kostele	11
III. Formulář pohřebního shromáždění v krematoriu či obřadní síni	15
Uložení urny	18
Poděkování za život zemřelého	19
Bohoslužba se vzpomínkou na zemřelého	20
Návrh usnesení	25

Vysvětlení

Při pohřebním shromáždění se loučíme se zemřelým a poskytujeme útěchu pozůstalým. Zdrojem útěchy je zvěst o vzkříšení, jak ji vyjadřují Ježíšova slova: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít.“ (J 11, 25) Shromáždění vyjadřuje truchlícím svou podporu, vzájemnou sounáležitost a blízkost.

Smrt je přirozenou součástí stvořeného života, přichází však v různých podobách. Někdy je klidným završením dlouhého a naplněného životního příběhu, je přijímána pokojně, s vděčností Bohu za darovaný život. Jindy je spojena s velkým utrpením, dochází k ní předčasně, nečekaně, za tragických okolností. Smrt působí bolest a strach. Vyvolává strach z konce vlastního biologického života, strach z přerušení vztahů s lidmi, které máme rádi, strach z odloučení od samotného základu života a lásky, jímž je Bůh. Hořkost smrti bývá umocňována strachem ze ztroskotání lidské existence, obavou, že člověk nenaplnil svůj život tak, jak měl, a že se minul jeho smyslem.

Smíření se ztrátou blízkého člověka je proces, v němž má své důležité místo truchlení. I s hlubokým zármutkem, strachem a pochybnostmi se můžeme obracet k Bohu. Hledáme útěchu ve svědectví, že Bůh má slitování s lidskou konečností, hříšností a křehkostí. „On ví, že jsme jen stvoření, pamatuje, že jsme prach.“ (Ž 103, 14) Boží solidarita s člověkem se nejvýrazněji ukázala v příběhu jeho Syna. V Ježíšově smrti utrpěla smrt konečnou porážku, Kristus vstal k novému životu. Jeho vzkříšení otevřelo nadějnou perspektivu všem, kdo se mu ve víře odevzdávají a ve křtu s ním viditelně spojují svůj život. Ve křtu se příběh Ježíše Krista stává naším příběhem, jeho úděl naším údělem. „Jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života.“ (1K 15, 22). Smrt tak pro nás představuje „bránu k životu“, přechod ze života pozemského do života věčného.

Tato perspektiva určuje i naše pojetí pohřbu. Věříme, že při pohřebním shromáždění doprovázíme zemřelého na jeho cestě ze společenství živých a že ani po smrti nebude vytržen ze společenství s Bohem. Zvěstí o vzkříšení se zarmoucené shromáždění potěšuje a stává se společenstvím útěchy. Pohřeb členů církve má obvykle podobu pohřební bohoslužby. Pohřební bohoslužbu je možné vykonat

i v případě nečlenů církve, pokud jde o přání zesnulého nebo pozůstalých. Pohřby se ve sborech konají různým způsobem v závislosti na tradici, místních podmínkách a přání rodiny. Odpovědnost za podobu pohřebního shromáždění nese farář a staršovstvo. Je vhodné, aby před pohřbem proběhlo osobní setkání kazatele s pozůstalými, jehož smyslem je poskytnout truchlícím duchovní podporu a domluvit průběh pohřbu. Zvláštní pozornost je třeba věnovat volbě biblických textů, písní či hudby, domluvě s případnými dalšími řečníky a prostoru, v němž se pohřeb bude konat.

Pořady a formuláře

Předkládáme tři liturgické pořady pohřebního shromáždění, jejichž podoba se odvíjí od místa konání pohřbu. První pořad počítá s tradičními třemi místy rozloučení: u domu, v kostele a u hrobu. Ve druhém pořadu se předpokládá konání na jednom místě za účasti členů sboru, např. v kostele či ve hřbitovní kapli. Třetí pořad je svou stručností uzpůsoben pro konání v obřadní síni krematoria nebo ve smuteční síni, kde se z časových důvodů obvykle vyžaduje velmi krátký obřad. Ke každému pořadu je předložen jeden vzorový formulář, tedy (I) formulář pohřebního shromáždění u domu, v kostele a na hřbitově, (II) formulář pohřebního shromáždění v kostele a (III) formulář pohřebního shromáždění v krematoriu či obřadní síni.

Dále jsou zařazeny vzorové formuláře pro obřady, které se konají obvykle s větším časovým odstupem od úmrtí: formulář pro uložení urny, formulář pro poděkování za život zemřelého a formulář bohoslužby se vzpomínkou na zemřelé. V případě kremace lze rozloučení s tělesnými pozůstatky zemřelého zakončit obřadem uložení urny na hřbitově či v kolumbáriu. Obřad vede buď duchovní, nebo samotní pozůstalí. Obřad poděkování za život zemřelého se koná v rámci nedělních bohoslužeb a je příležitostí pro krátkou vzpomínku například tehdy, když pohřeb zemřelého člena sboru proběhl bez obřadu, nebo se konal na vzdáleném místě. Bohoslužby se vzpomínkou na zemřelé se věnují připomenutí těch, kdo ve sboru zemřeli. Lze je konat v závěru církevního roku a zvláště připomenout zemřelé v uplynulém roce.

Základní prvky pohřebního shromáždění

Pohřební shromáždění je ve své podstatě bohoslužbou, jejíž účastníci se stavějí před Boží tvář v situaci zármutku nad smrtí svého blízkého, bratra či sestry. V modlitbách a písních předkládají Bohu svou lítost a bolest, vyjadřují vděčnost za život zemřelého, připomínají si jeho životní cestu. Současně očekávají, že Bůh do jejich situace bolesti a zármutku promluví slovo útěchy, povzbuzení a naděje prostřednictvím slov Písma a kázání. Ústředními prvky pohřebního shromáždění jsou čtení z Písma, kázání a modlitby. Pokud je zvykem oslovit pohřební shromáždění na třech místech, je nejlépe uspořádat pohřeb takto: u domu je zařazena modlitba a čtení Písma, v kostele bohoslužebné shromáždění s kázáním a u hrobu modlitba Páně či Apoštolské vyznání víry a odevzdání zemřelého. Žádají-li pozůstalí o uložení urny, je vhodné při této příležitosti posloužit čtením z Bible a modlitbou.

Biblická čtení se v rámci pohřebního obřadu objevují na stejných místech jako při běžné bohoslužbě. V úvodní části po pozdravu stojí vstupní verš volený z žalmů či dalších vhodných biblických míst. Žalmy vyjadřují nejhlubší pocity bolesti, smutku a opuštěnosti, ale současně jsou i řečí naděje a důvěry v Boží milosrdenství tváří v tvář smrti. Svými formulacemi otevírají prostor, do něhož se účastníci mohou vpravit se svými mnohdy rozporuplnými zkušenostmi a pocity. Žalm je možné také zpívat. Obzvláště vhodné k pohřbu jsou například žalmy 23, 42, 43, 46, 90, 91, 103, 116, 121, 123, 130, 139, 145, 146.

Dále je zařazeno jedno až dvě biblická čtení. Pro první čtení lze volit texty z evangelií, mezi nimi například texty narativní, Ježíšovy výroky o jeho poslání nebo o věčném životě:

- Mk 5,22–24.35–43: vzkříšení dcery Jairovy;
- Mk 16,1–10: Ježíšovo vzkříšení;
- Lk 7,11–16: vzkříšení mládence z Naim;
- J 11,17.20–27: vzkříšení Lazara;
- J 6,35–40: věřící budou vzkříšeni;

- J 5,24–29: zaslíbení věčného života;
- J 10,14–15.27–30: Ježíš je dobrý pastýř;
- J 14,1–6: Ježíš je cesta, pravda i život.

Vhodným základem pro kázání je biblický text obsahující zvěst o vzkříšení, např. texty epistolní či ze Zjevení:

- Ř 5,1–5: pokoj s Bohem skrze Krista;
- Ř 8,31–38: ani smrt nás nedokáže odloučit od lásky Kristovy;
- 1 K 15,12–22: Kristus byl vzkříšen jako první;
- 1 K 15,50–58: smrt je pohlčena, Bůh zvítězil;
- 2 K 4,14–18: také nás s Ježíšem Bůh vzkřísí;
- 2 K 5,1–8: příbytek od Boha, věčný dům v nebesích;
- Fp 3,20–21: máme občanství v nebesích;
- Ko 1,9–14.18: Kristus je počátek, prvorozený z mrtvých;
- 2 Tm 1,9–10: Kristus zlomil moc smrti;
- 1 Pt 1,3–9: nově se narodit k živé naději;
- Zj 1,8.17–18: Kristus má klíče od smrti i hrobu;
- Zj 7,9–17: Bůh setře každou slzu z očí;
- Zj 21,1–5: příbytek Boží uprostřed lidí.

Volba textu pro kázání může být motivována také životem a osobností zesnulého či konkrétní situací pozůstalých. Východiskem kázání může být text, který byl uveden na parte, konfirmační či křestní verš zemřelého, či jiný text, k němuž měl zemřelý anebo jeho rodina blízký vztah.

Pohřební kázání se má konat na místě, kde se předpokládá největší počet účastníků. Náročnost pohřebního kázání tkví v tom, že pracuje s klíčovými teologickými pojmy, jako je „vzkříšení“ či „život věčný“, které nebývají obecně srozumitelné. Přesto by se kazatel neměl těmito pojmy vyhýbat, ale zřetelně vyjádřit víru ve vzkříšení, své porozumění této zvěsti a především naději, kterou nám zvěst o vzkříšení přináší v situaci loučení se se zemřelým a také vzhledem k naší vlastní smrtelnosti. Poselství o vzkříšení lze v kázání přímo propojit s životním příběhem zemřelého. Jedním z momentů, v nichž se obojí protíná, je křest, který člověku viditelně stvrzuje dar účasti na Ježíšově smrti a vzkříšení. Odkaz ke křtu proto patří k významným motivům pohřebního kázání. Jelikož každé kázání otevírá svým posluchačům prostor pro sebereflexi víry a porozumění sobě samému, může se také pohřební kázání stát posluchačům podnětem pro promýšlení vlastní existence před Bohem, ve světě a ve vztazích.

Vhodná biblická čtení pro recitaci u hrobu, příp. u pohřebního vozu jsou např. tato: 1 Pt 1,3; 1 Tm 6,15b.16a.c; 1 J 4,9; Ř 14,8; Jb 1,21b; Ž 68,21; Ž 103,15–17a; Oz 6,1. Nebo lze zvolit text podle církevního roku: advent L 1,78–79; Vánoce J 3,16; Epifanie Iz 9,1; postní doba Žd 12,2; Velikonoce Zj 1,17c–18; letnice Tt 3,6–7; konec církevního roku Zj 1,8.

Důležité místo v pohřební bohoslužbě má modlitba, a to i v případě, že většina shromážděných jsou lidé z necírkevního prostředí. V těchto případech kazatel svou modlitbou dosvědčuje, že je ke komu se obracet i v situacích bolestné ztráty. V průběhu pohřební bohoslužby bývá zařazeno modliteb hned několik. Obvykle se jedná o modlitbu vstupní, po kázání a modlitbu u hrobu (popř. u pohřebního vozu nebo na závěr obřadu v krematoriu), kterou v pořadech označujeme jako „odevzdání zemřelého“ (dříve „pochování“). Tyto modlitby obvykle pronáší pohřbívací. Společně se shromáždění modlí Modlitbu Páně a Apoštolské vyznání víry.

Součástí pohřbu je také společný zpěv písní. Počet písní je třeba volit s ohledem na plánovanou délku celého obřadu. Podle okolností může místo společného zpěvu znít sólový zpěv, instrumentální či reprodukováná hudba.

Po vstupní modlitbě lze zařadit slovo o životě zemřelého, ve kterém jsou stručně připomenuta jeho základní životopisná data. Po kázání může následovat osobně laděná vzpomínka na zemřelého, kterou přednese kurátor, presbyter, člen rodiny či někdo z přátel zemřelého. (Obojí, stručný životopis a osobní vzpomínku lze případně zařadit i za sebou v části po kázání.)

Při pohřební bohoslužbě je třeba věnovat pozornost také tělu zemřelého, jemuž náleží úcta jako chrámu Ducha svatého (1K 3, 16nn; 1K 6, 19). Na přání pozůstalých a pokud to dovolují další okolnosti je

možno ponechat prostor pro rozloučení s tělem zemřelého ještě před zahájením pohřebního obřadu. Kazatel v této chvíli může podpořit pozůstalé u otevřené rakve svou přítomností, případně biblickým čtením a modlitbou. Během obřadu už je rakev vždy zavřená. V závěru pohřebního shromáždění se loučíme s tělem zemřelého slovy odevzdání do Božích rukou v naději na vzkříšení. Při vynášení rakve z kostela, odvážení ke kremaci nebo při spouštění rakve do hrobu vyjadřuje shromáždění svou úctu k tělu zemřelého tím, že stojí.

Někdy mají pozůstalí zájem, aby se při pohřebním shromáždění slavila večeře Páně. Pro zařazení večeře Páně do pohřební bohoslužby hovoří zejména její eschatologický a koinonický rozměr, který koresponduje se zvěstí o vzkříšení. Současně je však třeba zvážit, zda by slavení večeře Páně ve shromáždění, v němž je i řada nepokřtěných, nezvýraznilo rozdělení společenství.

Součástí pohřebního shromáždění jsou také ohlášení, při nichž je prostor pro poděkování, sdělení jasných pokynů, jakým způsobem proběhne závěr rozloučení (vynášení rakve, rozloučení u pohřebního auta, cesta na hřbitov, kondolence atp.), a případné pozvání k pohoštění po skončení pohřbu.

Pořady pohřebního shromáždění

Pořad pohřebního shromáždění u domu, v kostele a na hřbitově	Pořad pohřebního shromáždění v kostele	Pořad pohřebního shromáždění v krematoriu či obřadní síni
U domu		
[Trojiční votum]		
Pozdrav		
Vstupní slovo		
[Píseň]		
Modlitba		
Čtení Písma		
[Krátká promluva]		
[Píseň]		
Modlitba		
Závěrečné slovo		
[Průvod od domu ke kostelu]		
V kostele	V kostele	V krematoriu či obřadní síni
[Zvonění zvonů]	[Zvonění zvonů]	
Hudba ke vstupu	Hudba ke vstupu	Hudba
[Trojiční votum]	[Trojiční votum]	[Trojiční votum]
Pozdrav	Pozdrav	Pozdrav
Vstupní slovo	Vstupní slovo	Vstupní slovo
Uvedení do bohoslužby	Uvedení do bohoslužby	Uvedení do bohoslužby
Píseň	Píseň	
Vstupní modlitba	Vstupní modlitba	Vstupní modlitba
[Slovo o životě zemřelého]	[Slovo o životě zemřelého]	[Slovo o životě zemřelého]
[Píseň]	[Píseň]	[Hudba]
[První čtení Písma]	[První čtení Písma]	Čtení Písma
[Píseň]	[Píseň]	
Druhé čtení Písma	Druhé čtení Písma	
Kázání	Kázání	Kázání
[Modlitba po kázání]	[Modlitba po kázání]	
[Vyznání víry]	[Vyznání víry]	

Píseň	Píseň	[Hudba]
[Vzpomínka na zemřelého]	[Vzpomínka na zemřelého]	[Vzpomínka na zemřelého]
Ohlášení		
Děkovná a přímlovná modlitba	Děkovná a přímlovná modlitba	Děkovná a přímlovná modlitba
Modlitba Páně	Modlitba Páně	Modlitba Páně
	Odevzdání zemřelého	Odevzdání zemřelého
	Ohlášení	
	Požehnání	Požehnání
Píseň	Píseň	
Hudba k vycházení	Hudba k vycházení	Hudba
[Sbírka]	[Sbírka]	
	[Rozloučení u pohřebního vozu]	
Na hřbitově / U hrobu		
[Píseň]		
Vstupní verš		
<Modlitba Páně> <Vyznání víry>		
Odevzdání zemřelého		
Uložení do hrobu		
<Modlitba Páně>		
[Přímlovná modlitba]		
Poděkování		
Požehnání		

Hranatými závorkami [...] je vyznačen fakultativní prvek, tedy prvek, který může být vynechán.
Špičatými závorkami <...> je vyznačen prvek, který se v bohoslužebném pořadu může uplatnit na daném místě, pokud se neuplatnil jinde (zpravidla dříve).

Formuláře pohřebního shromáždění

I. Formulář pohřebního shromáždění u domu, v kostele a na hřbitově

Pohřebnímu shromáždění v kostele předchází obřad u domu zemřelého nebo na jiném vhodném místě a / nebo po bohoslužbě následuje obřad pochování zemřelého na hřbitově.

U DOMU

[Trojiční votum]

Ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého.

Sbor: Amen.

Pozdrav

Milost vám a pokoj od toho, který jest a který byl a který přichází.

Nebo:

Pokoj vám.

Vstupní slovo

Pozvedám své oči k horám: Odkud mi přijde pomoc? Pomoc mi přichází od Hospodina, on učinil nebesa i zemi. *(Ž 121, 1)*

Nebo:

Slyšme Boží ujištění: „Jako když někoho utěšuje matka, tak vás budu těšit.“ *(Iz 66, 13)*

[Píseň]

Modlitba

Milosrdný Bože,
ty slyšíš všechny, kdo k tobě volají.
Vidíš i nás a náš smutek,
prázdné místo, které po N. zůstane.
Prosíme, ujmí se nás.
Vždyť tvůj Syn, náš Pán Ježíš Kristus,
svou smrtí smrt přemohl.
V jeho vzkříšení máme nový život.
Pomoz nám, ať se o tuto zvěst dokážeme opřít
a čerpáme z ní naději i v tuto chvíli.
Skrze Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

Čtení Písma

Slyšme povzbuzení z knihy....

[Krátká promluva]

[Píseň]

Modlitba

Milostivý Bože,
vyprovázíme dnes našeho bratra / naši sestru N. z tohoto domu,
z místa, kde žil/a (se svými blízkými).
Loučíme se.
A děkujeme.
Děkujeme za vše dobré, co jsi N. daroval,
a s vděčností myslíme na to, co jsme od něj / ní přijali,
na všechno, co jsme s ním / ní v lásce mohli prožívat.
Prosíme jedni za druhé,
zvláště za rodinu v tomto domě, které bude N. chybět u stolu.
Povzbud' naši důvěru, že N. má své místo ve tvém království.
Skrze Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

Závěrečné slovo

Vyprovod'me nyní bratra / sestru N. z tohoto domu. Pohřební rozloučení bude pokračovat shromážděním v kostele.

Milost Pána Ježíše Krista, láska Boží a přítomnost Ducha svatého s vámi se všemi.

Sbor: Amen.

[Průvod od domu ke kostelu]

Je-li to možné, následuje průvod k místu konání bohoslužby. Kazatel kráčí před rakví s tělem zemřelého.

V KOSTELE

Předsedající uvede pohřební průvod do kostela.

[Zvonění zvonů]

Hudba ke vstupu

Pozdrav

Boží milost a pokoj ať je s vámi.

Sbor: I s tebou.

Vstupní slovo

Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek.

Ano, dobrota a milosrdenství provázet mě budou všemi dny mého žití.

Do Hospodinova domu se budu vracet do nejdelších časů. (*Ž 23, 1.6*)

Uvedení do bohoslužby

Milé sestry a milí bratři, loučíme se dnes v tomto shromáždění s N., chceme jej / ji doprovodit na poslední cestě a společně hledat útěchu v Boží blízkosti a zvěsti o vzkříšení.

Píseň

Vstupní modlitba

Pane, náš Bože,

ty jsi nás stvořil ke svému obrazu,

abychom žili ve společenství s tebou

a ve vztazích s druhými lidmi.

Daroval jsi nám lidi, kteří jsou nám blízko.

Daroval jsi nám i našeho bratra / naši sestru N.

Když ho / ji dnes doprovázíme na jeho / její poslední cestě,

povzbud' nás svým slovem.

Ujisti nás, že nás od tvé lásky nemůže nic oddělit, ani smrt.

Sbor: Amen.

Nebo:

Milosrdný Bože

ty nás provázíš životem i údolím stínu smrti.

Těšíš zarmoucené, ujímáš se opuštěných, vedeš bezradné.

Proto se k tobě obracíme ve svém smutku

a voláme k tobě.

Upevni v tomto shromáždění naši důvěru v tebe.

Obnov v nás svým Duchem naději ve vzkříšení.

Pro Ježíše Krista, živého Pána.

Sbor: Amen.

Nebo:

Pane nade všemi časy, milující Bože,

ty ve své lásce tvoříš, uzdravuješ a provázíš.

Do temnoty přivádíš světlo,

hřích přikrýváš milostí,

nad smrtí dáváš vítězit životu,

proto se k tobě dnes obracíme.

Smiluj se nad námi.

Mluv k nám v tichu této chvíle,

abychom tvým slovem byli potěšeni a přivedeni k naději.

Pozvedni nás svým Duchem z naší temnoty a zármutku.

Skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

[Slovo o životě zemřelého]

Podle domluvy s rodinou předsedající nebo někdo ze shromáždění krátce připomene život zemřelého. Příležitost vyjádřit konkrétnější či osobní vzpomínky na zemřelého bude později před ohlášením.

Milé sestry, milí bratři, při těchto bohoslužbách se loučíme s N.N. a děkujeme Pánu Bohu za jeho / její život. Bratr / sestra N. se narodil/a...

[Píseň]

[První čtení Písma]

Lektor uveď čtení např. slovy:

Poslyšte slova Písma svatého z knihy / žalmu / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

Lektor zakončí čtení pevnou formulí či dovětkem:

To jsou slova Písma svatého / žalmu / proroka / apoštola / evangelia / čtení.

[Píseň]

Druhé čtení Písma

Kazatel uveď čtení Písma např. slovy:

Základem zvěstování jsou slova Písma svatého z knihy / žalmu / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

Nebo:

Ke svému povzbuzení v tento den poslyšme slova zapsaná v knize / žalmu / epištole / evangeliu ..., v kapitole ..., verše ...

Kazatel zakončí čtení Písma pevnou formulí či krátkou modlitbou:

To jsou slova Písma svatého / proroka / žalmisty / apoštola / evangelia / čtení.

Kázání

[Modlitba po kázání]

K modlitbě po kázání se shromáždění připojí slovem „Amen“.

[Vyznání víry]

Víru lze vyznat Apoštolským nebo Nicejsko-cařihradským vyznáním, čtením vhodného žalmu nebo písní. Je také možné zařadit Apoštolské vyznání víry až později při obřadu u hrobu.

Vyznejme víru ve vzkříšení slovy Apoštolského vyznání:

Sbor: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen. (EZ 345)

Píseň

[Vzpomínka na zemřelého]

Rodina, přátelé, kolegové zemřelého či někdo ze sboru může přednést osobní vzpomínku nebo jiným způsobem připomenout zemřelého.

Ohlášení

V ohlášeních je vhodné uvést další průběh obřadu: jak proběhne vynesení rakve a přesun na hřbitov, kde bude obřad pokračovat, zda a kdy bude možné kondolovat, účel sbírky apod.

Děková a přímluvná modlitba

Pane, chválíme tě za dar života našeho bratra / naší sestry v Kristu, N.

Myslíme s vděčností na chvíle, které strávil/a se svou rodinou a se svými blízkými, na péči, kterou jim věnoval/a – i na vše dobré, co od nich přijal/a.

Ty sám znáš jeho / její putování životem lépe než kdo jiný, dobré kroky, i ty, kde je třeba tvé milosti a odpuštění.

Věříme, že pro lásku, která se nám dala poznat v Kristu Ježíši, našem Pánu,

přijmeš N., přikryješ jeho / její viny a uvedeš ho / ji ke stolu ve svém království.

Vždyť v této důvěře byl/a N. pokřtěn/a a navěky přijat/a do společenství Kristova těla.

Nám pak pomoz, ať v našich srdcích a v naší paměti zůstane zachováno to dobré z našich vztahů.

A odpusť nám, co jsme mu / jí zůstali dlužni.

Dej nám i jemu / jí poznat svůj pokoj.

Sbor: Amen

Nebo:

Všemohoucí, věčný Bože, Pane života i smrti,

děkujeme ti za to, co jsi v otcovské lásce prokazoval zesnulému bratru / zesulé sestře.

Dobrořečíme ti za požehnání, radost, sílu v pokušeních a potěšení, kterými jsi jej / ji obdarovával.

Děkujeme ti i za dobré věci, které jsme od něho / ní přijímali (*zde mohou být zmíněny jednotlivosti*).

Zlé pak věci nechť jsou přikryty pláštěm tvého milosrdenství.

Odpusť nám, co jsme mu / jí zůstali dlužni.

Potěš svým slovem všechny zarmoucené.

Sbor: Amen.

Modlitba Páně

Společně se modleme, jak nás naučil náš Pán, Kristus Ježíš:

Sbor: Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Požehnání

Hospodin dává svému lidu sílu, Hospodin žehná svůj lid pokojem. (Ž 29,11)

Požehnej vás všemohoucí Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Amen

Píseň

[Kazatel může vyzvat shromáždění k doprovodu rakve na hřbitov např. slovy:

Po písni / během písně doprovodíme tělo zemřelého bratra / zemřelé sestry na hřbitov, kde bude uloženo do hrobu.

Nemáme zde místa zůstávajícího, ale onoho budoucího hledáme. Amen.]

Hudba k vycházení

[Sbírka]

U HROBU

[Píseň]

Čtení Písma

I kdyby ustoupily hory a pohnuly se pahorky, moje milosrdenství od tebe neodstoupí a smlouva mého pokoje se nepohne, praví Hospodin, tvůj slitovník.“ (*Iz 54, 10*)

<Modlitba Páně>

Společně se modleme, jak nás naučil náš Pán, Kristus Ježíš:

Sbor: Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim

viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

<Vyznání víry>

Vyznejme víru ve vzkříšení slovy Apoštolského vyznání:

Sbor: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen. (EZ 345)

Odevzdání zemřelého

Věčný Bože, tobě poroučíme bratra / sestru N.

v jisté a pevné naději odpuštění vin a vzkříšení k věčnému životu
skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

Nebo:

V jisté a pevné naději na vzkříšení k věčnému životu,

skrze našeho Pána Ježíše Krista,

odevzdáváme všemohoucímu Bohu našeho bratra / sestru N.

Jeho / její tělo ukládáme do země,

zem k zemi, popel k popelu, prach k prachu,

v důvěře v nekonečné Boží milosrdenství a vítězství Krista, našeho Pána.

Odpočinutí věčné dej mu / jí, Pane, a světlo věčné ať mu / jí svítí.

Sbor: Amen.

Nebo:

Svatý Bože, stvořil jsi život každého z nás

a ze své lásky jsi nám dal nový život v Ježíši Kristu.

Nyní se loučíme s naším bratrem / sestrou

a jeho / její tělo ukládáme do země.

Svěřujeme ho / ji tvému milosrdenství

ve víře v Ježíše Krista, tvého Syna, našeho Pána,

který zemřel a vstal z mrtvých, aby nás spasil,

a nyní žije a kraluje s tebou a Duchem svatým ve slávě na věky.

Sbor: Amen.

Uložení do hrobu

Rakev s tělem zemřelého je uložena do hrobu.

<Modlitba Páně>

[Přímlovná modlitba]

Milostivý Bože, Pane života,

prosíme v tuto chvíli za všechny zarmoucené, za celou rodinu N. i za všechny, kdo v uplynulých dnech někoho ztratili. Smiluj se nad nimi a daruj jim pokoj.

Prosíme tě za lidi, kteří jsou sami, které přemáhá sklíčenost, strach nebo zoufalství.

Prosíme, dej jim sílu, pošli jim někoho ku pomoci. Ukaž, jak můžeme být nablízku v utrpení druhých.

Prosíme o pokoj. Dávej odvahu k obnovování vztahů. Pomáhej opouštět výčitky a hledat cesty k tobě.

Prosíme tě za své milé. Ochraňuj je před vším zlým a zachovej nás spolu ve tvé blízkosti v životě i ve smrti.

Prosíme za nás zde shromážděné, ať nepromarníme čas, který nám dopřáváš k životu. Nauč nás přijímat pomoc druhých i vnímat, kde sami můžeme pomoci.

Prosíme, nauč nás děkovat a vidět důvody k vděčnosti i navzdory těžkostem. Tak prosíme pro celou naši společnost. Nauč nás doufat v tvoje milosrdenství. Prosíme o víru, naději a lásku.

V tichu ti předkládáme, co máme na srdcích....

Sbor: Amen.

Poděkování

Děkuji vám všem, kdo jste přišli, abyste se s N. rozloučili a potěšili zarmoucenou rodinu.

Požehnání

Pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.

Sbor: Amen.

II. Formulář pohřebního shromáždění v kostele

Pohřební shromáždění se koná pouze na jednom místě.

[Zvonění zvonů]

Hudba ke vstupu

[Trojiční votum]

Ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého.

Sbor: Amen.

Pozdrav

Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho i Pána Ježíše Krista.

Nebo:

Boží milost a pokoj ať je s vámi.

Sbor: I s tebou.

Vstupní slovo

Náš Pán Ježíš Kristus řekl: Pojd'te ke mně, všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. (*Mt 11, 28*)

Nebo:

Jen v Bohu se ztiší duše má, od něho vzejde mi spása. Lide, v každý čas v něho doufej, vylévej před ním své srdce! Bůh je naše útočiště. (*Ž 62, 2.9*)

Uvedení do bohoslužby

Milé sestry, milí bratři, dnes jsme se sešli, abychom se v Boží přítomnosti rozloučili s panem / paní N. N. a poděkovali při tom za jeho / její život. Věříme, že náš čas je v Božích rukou, že Bůh je naším útočištěm a útěchou. Proto se k němu i v této chvíli v důvěře obraťme.

Píseň

Vstupní modlitba

Pane Bože,

obracíme se k tobě v tuto chvíli, kdy nás tíží smutek.

Potřebujeme se opřít, poznat blízkost. Mezi sebou. I blízkost tvou.

Prosíme o tvé slovo, které má moc, pozvedá, těší, uzdravuje.

Prosíme, buď při nás svým svatým Duchem,

abychom i ve svém zármutku poznávali pravé potěšení,
vzkříšeného a živého Pána, Ježíše Krista.

Sbor: Amen

Nebo:

Věčný Bože a Otče,
dotýká se nás bolest a smutek, ztráta našeho bratra / naší sestry.
Ale tvá blízkost přemáhá temnoty i smrt,
proto tě i dnes oslavujeme a vzýváme.

Pane Ježíši Kriste, ty jsi vzkříšení a život,
ty jsi pro nás zakusil smrt, ale otevřel jsi cestu k životu.
Oslavujeme tvé vítězství nad smrtí a hrobem.

Duchu svatý, dárce života, potěšiteli zarmoucených,
na tebe spoléháme, v tobě je naše trvalá naděje.
Tebou povzbuzení vzdáváme i dnes díky.
Sláva, čest a moc Pánu Bohu našemu nyní i navždy.

Sbor: Amen

[Slovo o životě zemřelého]

Podle domluvy s rodinou předsedající nebo někdo ze shromáždění krátce připomene život zemřelého.

Milé sestry, milí bratři, při těchto bohoslužbách se loučíme s N.N. a děkujeme Pánu Bohu za jeho / její život. Bratr / sestra N. se narodil/a...

[Píseň]

[První čtení Písma]

Lektor uvede čtení např. slovy:

Poslyšte slova Písma svatého z knihy / žalmu / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

Lektor zakončí čtení pevnou formulí či dovětkem:

To jsou slova Písma svatého / žalmu / proroka / apoštola / evangelia / čtení.

[Píseň]

Druhé čtení Písma

Kazatel uvede čtení Písma např. slovy:

Základem zvěstování jsou slova Písma svatého z knihy / žalmu / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

Nebo:

Ke svému povzbuzení v tento den slyšme slova zapsaná v knize / žalmu / epištole / evangeliu ..., v kapitole ..., verše ...

Kazatel zakončí čtení Písma pevnou formulí či krátkou modlitbou:

To jsou slova Písma svatého / proroka / žalmisty / apoštola / evangelia / čtení.

Kázání

[Modlitba po kázání]

K modlitbě po kázání se shromáždění připojí slovem „Amen“.

[Vyznání víry]

Vyznejme víru ve vzkříšení slovy Apoštolského vyznání:

Sbor: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, byl

ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé. Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen. (EZ 345)

Vyznání víry může být vyjádřeno také společnou recitací nebo čtením vhodného žalmu.

Píseň

[Vzpomínka na zemřelého]

Rodina, přátelé zemřelého či někdo ze sboru může přednést krátkou osobní vzpomínku nebo jiným způsobem připomenout zemřelého.

Děkováná a přímluvná modlitba

Shromáždění povstane

Pane, děkujeme ti za život N.
Děkujeme za jeho / její lásku
a za vše dobré, v čem jsme poznávali svědectví jeho / její víry.
Odpusť nám, co jsme mu / jí zůstali dlužni.
Tobě svěřujeme vše, co zůstalo nedořešeno, nesmířeno, nevysloveno.
Pláštěm svého milosrdenství přikryj, čím jsme se navzájem provinili.
Dej, aby jeho / její památka zůstala mezi námi jako požehnání.
Dopřej jeho / jejím nejbližším útěchu a oporu v těchto těžkých dnech.
Povzbud' všechny, kdo se trápí, kdo jsou blízko smrti.
Vyučuj nás vzájemné blízkosti i vnímavosti pro tvé dary.
Pomoz nám nepromarnit čas, který jsi nám svěřil.

Sbor: Amen

Nebo:

Dobrý Bože,
ty jsi věrný ve své lásce.
naše cesty ti nejsou skryty.
Poslal jsi dobrého Pastýře, Krista Ježíše,
který nás zná jménem, vede a do náruče bere všechny raněné.
V té naději byl pokřtěn i náš bratr / naše sestra N.
Děkujeme, že jsi své jméno spojil s ním / ní,
děkujeme, že tvá zaslíbení platí i pro něj / ni.
Stopy lásky a dobroty v jeho / jejím životě
kéž jsou nám povzbuzením.
Co jsme si zůstali dlužni, co se nepodařilo,
pomoz překlenout milosrdenstvím.
Potěš nás ve smutku blízkostí a nadějí.
Prosíme skrze Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen

Modlitba Páně

Společně se modleme, jak nás naučil náš Pán, Kristus Ježíš:

Sbor: Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Odevzdání zemřelého

[Milé sestry, milí bratři, apoštol Pavel nás povzbuzuje: „Nechceme vás, bratři, nechat v nevědomosti o údělu těch, kdo zesnuli, abyste se nermoutili jako ti, kteří nemají naděje. Věříme-li, že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých, pak také víme, že Bůh ty, kdo zemřeli ve víře v Ježíše, přivede spolu s ním k životu.“ (1 Te 4,13–14) V této důvěře nyní odevzdejme našeho bratra / naši sestru do Božích rukou.]

Věčný Bože,
tobě poroučíme našeho bratra / naši sestru N. N.
v jisté a pevné naději odpuštění vin a vzkříšení k věčnému životu
skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen

Nebo:

Věčný a dobrý Bože,
odevzdáváme a svěřujeme do tvých rukou naši blízkou,
sestru v Kristu a tvé milované dítě, paní N. N.
Ty víš, kolika srdcím tu bude chybět –
ale věříme, že nás s ní spojuje tvá blízkost, tvá láska, společenství křtu.
Věříme, že ji i nás vedeš a přivedeš do svého království.
V této důvěře nyní odevzdáváme její tělo ohni
– zem k zemi, popel k popelu, prach k prachu.
Činíme to v křesťanské naději, v níž očekáváme vzkříšení z mrtvých,
tvou blízkost a život věčný.
Skrze našeho Pána Ježíše Krista.

Sbor: Amen

Nebo:

Svatý Bože,
dal jsi nám ze své veliké moci život a ze své veliké lásky nový život v Kristu Ježíši.
Proto i nyní svěřujeme N. N. tvé milosrdné péči.
Kéž odpočívá v pokoji a vstane ve slávě.
Skrze Ježíše Krista, tvého Syna, našeho Pána,
který zemřel a vstal z mrtvých, aby nás zachránil.
On žije a kraluje s tebou a Duchem svatým, ve slávě na věky.

Sbor:

Amen

Ohlášení

Součástí ohlášení může být poděkování shromážděným za jejich účast. Je to také vhodná příležitost popsat další průběh obřadu: jak proběhne vynesení rakve, zda a kdy bude možné kondolovat, bude-li rozloučení u pohřebního vozu, bude-li při něm potřeba zpěvník, účel sbírky apod.

V případě, že pohřební shromáždění nebude dále pokračovat u pohřebního vozu, může být rakev odnesena z kostela po ohlášení a shromáždění pokračuje po návratu těch, kdo odcházeli s rakví, slovem povzbuzení a požehnáním. Shromáždění při vynášení rakve povstane, může společně zpívat píseň nebo zní hudba.

Požehnání

Pokoj Boží, převyšující každé pomýšlení, bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši.

Sbor: Amen.

Nebo:

Hospodin je tvůj ochránce, Hospodin je ti stínem po pravici.
Ve dne tě nezasáhne slunce ani za noci měsíc.
Hospodin tě chrání ode všeho zlého, on chrání tvůj život.

Hospodin bude chránit tvé vycházení a vcházení nyní i navěky. *(Ž 121)*

Sbor: Amen

Píseň

Hudba k vycházení

Při ní je za doprovodu rodiny a shromáždění nesena rakev s tělem zemřelého z kostela do pohřebního vozu. Průvod vede kazatel. Může vyzvat shromáždění např. slovy: „Doprovodíme nyní bratra / sestru N. N. na jeho / její poslední cestě. Za doprovodu hudby bude vynesena rakev z kostela.“

[Sbírka]

[Rozloučení u pohřebního vozu]

Je možné před slovy rozloučení nebo po nich na samý závěr obřadu společně zpívat, recitovat vyznání víry apod.

(Budeme zpívat píseň... / Vyznejme společně svou víru ve vzkříšení slovy Apoštolského vyznání / písni / žalmu...)

Jsme v tomto světě poutníky. Nemáme zde místa zůstávajícího, ale onoho budoucího hledáme. N. N. nás na této cestě k Pánu předešel / předešla.

(Děkuji vám všem, kdo jste přišli, abychom ho / ji společně doprovodili.)

Dál s ním / ní jít nemůžeme, ale věříme, že „ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu.“

Jděte v pokoji.

Nebo:

Udělal jste pro svého blízkého / svou blízkou vše, co jste udělat mohli. Připravili jste pro něj / ni důstojné křesťanské rozloučení a doprovodili jste ho / ji až sem. Nyní tedy: Všechnu svou starost vložte na Boha, neboť mu na vás záleží. *(1Pt 5, 7)*

Jděte v pokoji.

Nebo:

Pane, zůstaň s námi, i když se rozcházíme. Provázej nás na naší pouti. Do tvých rukou se teď svěřujeme i když se loučíme. Amen

(Budeme zpívat píseň... / Vyznejme společně svou víru ve vzkříšení slovy Apoštolského vyznání / písni / žalmu...)

III. Formulář pohřebního shromáždění v krematoriu či obřadní síni

[Hudba]

[Trojiční votum]

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Sbor: Amen.

Pozdrav

Milost našeho Pána Ježíše Krista se všemi vámi. *(Ř 16,24)*

Sbor: I s tebou.

Nebo:

Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista.

Sbor: Amen.

Vstupní slovo

Pán Ježíš Kristus nám otevírá naději, když říká: Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. (J 11,25)

Nebo:

Pochválen buď Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy! On nás potěšuje v každém soužení. (2 K 1,3–4)

[Uvedení do bohoslužby]

Sestry a bratři, vážení smuteční hosté, přišli jsme se rozloučit s N., který / která zemřel/a dd.mm.rrrr v X. roce svého života.

Vstupní modlitba

Modleme se.

Bože, ty který dáváš a zachováváš život,
ty znáš naši sílu i slabost, naše jistoty,
také ovšem zármutek ve chvíli loučení.
Odešel ten, kdo nám byl blízký a milý.
Pomoz, abychom tváří v tvář temnotě smrti
zhlédli světlo vzkříšení a naději života věčného.
O to tě prosíme skrze Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

Nebo:

Bože, otevři naše srdce, ať slyšíme tvé slovo;
v úzkosti a v pochybnostech ať na ně spoléháme
a navzájem se jím těšíme.
O to tě prosíme skrze tvého Syna, Ježíše Krista,
který s tebou v jednotě Ducha svatého
žije a kraluje na věky věků.

Sbor: Amen.

[Slovo o životě zemřelého]**[Hudba]****Čtení Písma****Kázání****[Hudba]****[Vzpomínka na život zemřelého]****Děková a přímluvná modlitba**

Modleme se.

Hospodine, Bože milosrdný a věrný,
děkujeme ti za vše dobré, co jsi prokazoval našemu zesnulému / naší zesnulé.
Vždyť v tom, co jsme od něho / ní přijímali, se projevila tvá láska.
Odpusť nám, co jsme mu / jí zůstali dlužni.
Setři slzy s očí těch, kdo pláčou,
upokoj ustrašená srdce,
občerstvi ruce těch, kdo se cítí vyčerpaní.

Sbor: Amen.

Nebo:

Svatý Bože, ty jsi Pánem života a smrti.
Stvořil jsi nás ke svému obrazu a pečuješ o nás.
Děkujeme ti za tvého služebníka / tvou služebnici N.,
za dar jeho / jejího života,
za lásku a milosrdenství, které jsi mu / jí daroval, a kterých on/a byl/a svědkem.
Zvláště ti děkujeme za lásku projevenou jemu / jí i nám v Ježíši Kristu,
jenž zemřel a vstal z hrobu, aby všechny osvobodil od zlého,
aby daroval věčný život všem, kdo v něho věří.
Až se jednou i náš čas naplní,
dopřej nám v radosti věčného domova
žít ve spojení se všemi, kteří nás předešli,
skrze Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen.

Modlitba Páně

A s důvěrou, že ty, Bože, pro zásluhu Kristovu odpouštíš a smiřuješ,
se k tobě společně modlíme slovy tvého Syna:

Nebo:

Přijmi nás, Bože, když se k tobě ještě s důvěrou modlíme tak,
jak to naučil své učedníky Ježíš:

Sbor: Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi,
tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim
viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky.
Amen.

Odevzdání zemřelého

V naději odpuštění vin a vzkříšení k životu věčnému
vkládáme našeho zemřelého / naši zemřelou do tvé náruče, věčný Bože.
Ať odpočívá v pokoji a světlo věčné ať mu svítí.

Sbor: Amen

Nebo:

Věčný Bože, odevzdáváme ti našeho milého / naši milou N.
s nadějí odpuštění vin a života věčného,
skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Sbor: Amen

Poděkování

Potěšujme se navzájem zvěstí o vzkříšení Kristovu.
Děkuji vám všem, kdo jste přišli, abyste se s N. rozloučili a potěšili zarmoucenou rodinu.

Požehnání

Pokoj Boží budiž a zůstávej se všemi vámi.

Nebo:

Požehnej vás všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch svatý.

Nebo:

Pokoj a požehnání všemohoucího Boha,
Otce i Syna i Ducha svatého,
ať na vás na všechny sestoupí
a zůstane s vámi navždy.

Sbor: Amen.

Hudba

Uložení urny

Zatímco tradiční pohřeb končí uložením těla zemřelého do země, kterým se rozloučení se zemřelým jasně uzavírá, většina pohřbů dnes končí rozloučením u pohřebního vozu, který odváží tělo ke zpopelnění. Až v delším časovém odstupu od úmrtí a pohřbu pak dochází k uložení urny na hřbitově či v kolumbáriu, kterým se rozloučení s tělesnými ostatky zemřelého definitivně uzavírá. Předložený formulář může být pomocí kazatelům, kteří při uložení urny doprovázejí pozůstalé, ale také rodinám či přátelům zemřelých, kteří urnu ukládají bez přítomnosti duchovních. Modlitby a biblická čtení je možno rozdělit mezi jednotlivé účastníky obřadu.

Pozdrav

[Ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého.] Milost Pána Ježíše Krista s vámi se všemi.

Uvedení

Milé sestry, milí bratři, sešli jsme se, abychom uložili urnu pana / paní N. N. a poděkovali při tom za jeho / její život. N. se narodil/a ... a zemřel/a ... [Rozloučili jsme se s ním/ní při pohřebním shromáždění ...]. *(Podle situace je možné doplnit).*

[Píseň]

(Např. EZ 714 „Někdo mě vede za ruku“, EZ 180 „Kdybych se na křídlech“, Svítá 193 „Můj Pán všechny svolá“) Místo zpěvu písně je možné společně recitovat Ž 30 (EZ 43), Ž 39 (EZ 56), Ž 76 (EZ 76), nebo Ž 71 (EZ 86).

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, ty jsi byl pohřben jako každý z nás,
ale vstal jsi z mrtvých.
Díky tobě není ani hrob místem beznaděje.
Otevři naše srdce pro slova,
která zvěstují naději věčného života.
Amen.

Čtení Písma

Např. Job 19, 25–27; Fp 2, 1–11; J 11, 25; J 14, 1–7; J 14, 19; Zj 21, 1–6.

[Vzpomínka na zemřelého, osobní svědectví či krátká promluva]

Děkováná a přímelná modlitba

Bože, náš Otče, děkujeme ti za N. a za jeho / její život.
Děkujeme také za všechno dobré,
co zůstává v našich vzpomínkách.
Věříme, že Kristovo vzkříšení mu / jí otevřelo cestu do tvého království.
Dej nám naději, že se s ním ve tvé blízkosti znovu shledáme.
Amen.

Nebo:

Dobrý Otče,
ve tvých rukou je náš čas.
Děkujeme ti, že do něj vnášíš svůj pokoj.
Pomáháš nám vyrovnat se s tím, co bylo, co je a co bude.
Učíš nás dívat se očima tvé lásky na N.
a na vše, co jsme s ním / ní prožili.
Pomoz nám smířit se s tím, co už nelze změnit.
Zahoj všechny otevřené rány.
Dej nám sílu jít dál jako tvé děti
a žít s nadějí, že nás jednou přijmeš ve svém otcovském domě,
kde není svár, ale porozumění,

kde není žádný strach, ale radost bez konce,
kde je místo pro všechny.
Amen.

Uložení urny

Věčný a dobrý Bože,
odevzdáváme do tvých rukou N.,
zem k zemi, popel k popelu, prach k prachu.
Činíme to v křesťanské naději,
v níž očekáváme vzkříšení z mrtvých a život věčný.

Nebo:

Ukládáme urnu s popelem N. do hrobu,
neboť člověk je prach a v prach se obrátí.
Ale Kristus proměnil všechno:
jako první z těch, kdo zemřeli, vstal z mrtvých
a vzkřísí také naše těla k životu věčnému.

Nebo:

Bože, s důvěrou svěřujeme N. do tvých rukou,
v naději na shledání ve tvém království.

Uložení urny (případně vsyp nebo rozptyl) po úvodních slovech probíhá v tichu nebo je možné společně zpívat píseň, např. „V tvé síle, Pane, Bože můj“ (EZ 712).

Modlitba Páně

Společně k tobě voláme:

Otče náš, který jsi v nebesích, posvět se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Požehnání

Přijměte Boží požehnání:

Hospodin je tvůj ochránce, Hospodin je ti stínem po pravici.
Ve dne tě nezasáhne slunce ani za noci měsíc.
Hospodin tě chrání ode všeho zlého, on chrání tvůj život.
Hospodin bude chránit tvé vycházení a vcházení nyní i navěky. Amen. (*Ž 121, 5–8*)

Nebo:

Požehnej vám všemohoucí a milosrdný Bůh Otec, Syn i Duch svatý.
Amen.

[Závěrečná píseň]

Např. „Nuž Bohu děkujeme“ (EZ 284)

Poděkování za život zemřelého

Poděkování za život zemřelého je krátký obřad, který lze zařadit do nedělních bohoslužeb mezi kázání a sborová ohlášení. Koná se například v případě, kdy pohřeb zemřelého člena sboru proběhl bez obřadu, nebo se konal na vzdálenějším místě. Je příležitostí, aby si sbor připomněl zemřelého a poděkoval za jeho život.

Úvodní slovo

Milé sestry, milí bratři, chceme dnes vděčně vzpomenout na bratra / sestru N., který / která zemřel/a...

[Slovo o životě zemřelého]

Kazatel nebo někdo ze shromáždění krátce připomene život zemřelého (základní životopisná data).

[Vzpomínka na zemřelého]

Rodina, přátelé zemřelého či někdo ze sboru může přednést krátkou osobní vzpomínku nebo jiným způsobem připomenout zemřelého.

Děkováná modlitba

Shromáždění povstane

Pane, děkujeme ti za život N.,
za to, žeš jej / ji provázel svým požehnáním,
za tvou ochranu, blízkost a pokoj.
S vděčností myslíme na chvíle, které jsme s ním / ní mohli sdílet,
za jeho / její lásku, svědectví víry
a vše dobré, čím se stával/a požehnáním druhým lidem.
Tobě svěřujeme i to, co zůstalo opominuto z naší strany,
odpusť nám, co jsme mu / jí zůstali dlužní.
Prosíme, dej, ať v tomto našem sboru vládne duch Kristovy lásky, odpuštění a smíření,
ať nás inspiruje Ježíšův příběh.
Uč nás vidět svět jako tebou chtěné a milované stvoření,
dávej nám sílu tvé stvoření milovat a žít v něm dobrý život,
upevňuj v nás naději, že i porušené může být proměněno tvou láskou
a časné přijato do tvého věčného království.

Sbor: Amen

Píseň

Bohoslužba se vzpomínkou na zemřelé

Bohoslužby se vzpomínkou na zemřelé lze konat v závěru církevního roku. Jsou příležitostí připomenout si ve sborech ty, kdo nám zemřeli, zvláště pak ty, kdo zemřeli v uplynulém roce. Vyjadřujeme při nich vděčnost za život zemřelých a potěšujeme se nadějí vzkříšení.

[Zvonění zvonů]**VSTUP A VZÝVÁNÍ****Hudba ke vstupu****Otevření**

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Sbor: Amen.

Pozdrav

Boží milost a pokoj ať je s vámi všemi.

Sbor: I s tebou.

Uvedení do bohoslužby

Vítám vás na dnešních bohoslužbách. Chceme při nich také s vděčností vzpomenout na ty, kdo zemřeli a chybí nám, a zvláště na ty, kdo zesnuli v uplynulém roce.

Vstupní slovo

Hospodine, tvoje milosrdenství je věčné, neopouštěj dílo vlastních rukou! (Ž 138, 9)

Píseň (žalm)**Vstupní modlitba**

Bože, ty jsi zdrojem a původcem života.
 Milostivě jsi vedl ty, kdo byli před námi,
 skláníš se i k nám.
 Prosíme, dávej se nám poznat na naší cestě.
 Zvláště tehdy, kdy nevidíme na krok.
 Veď nás a posilni naši naději,
 že každý lidský život je ve tvých rukou,
 že od tvé lásky k nám nás nic nevzdálí,
 že nám jsi a budeš blízko.

Sbor: Amen.

ZVĚSTOVÁNÍ A VYZNÁNÍ**První čtení Písma**

Lektor uvede čtení např. slovy:

Poslyšte slova Písma svatého z knihy / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

Lektor zakončí čtení pevnou formulí či dovětkem:

To jsou slova Písma svatého / proroka / apoštola / evangelia / čtení.

nebo:

Blaze těm, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je.

Píseň**Druhé čtení Písma**

Kazatel uvede čtení např. slovy:

Základem dnešního kázání jsou slova Písma svatého z knihy / epištoly / evangelia ..., kapitoly ..., verše ...

nebo:

Druhé čtení je zapsáno v knize / epištole / evangeliu ..., kapitole ..., verše ...

Kazatel zakončí čtení pevnou formulí či krátkou modlitbou:

To jsou slova Písma svatého / proroka / apoštola / evangelia / čtení.

Kázání**[Modlitba po kázání]**

K modlitbě po kázání se shromáždění připojí slovem „Amen“. Lze ji vynechat, pokud následuje vyznání vin.

Vyznání vin

Dobrý Bože,
 vyznáváme před tebou ty naše skutky, slova i myšlenky,
 které druhým lidem ublížily.
 I to, co jsme neudělali, a měli.
 Prosíme o tvé odpuštění i o odpuštění od našich bližních.
 Sami chceme odložit všechny výčitky i pocity křivdy
 a odpustit, co mezi námi a druhými zůstává bolavé.
 Prosíme o smíření, o uzdravení.
 Amen.

Slovo milosti

Poslyšte slovo milosti:

Skrze Krista a v něm bylo smířeno všechno, co jest, jak na zemi, tak v nebesích – protože smíření přinesla jeho oběť na kříži. (*Ko 1,20*)

[Pozdravení pokoje]

Na znamení smíření a jednoty Kristova lidu si navzájem podejme ruce se slovy „Pokoj tobě“.

nebo:

Pozdravme se navzájem pozdravením pokoje.

[Vyznání víry]

Vyznejme svou víru slovy Apoštolského / Nicejsko-cařihradského vyznání víry / zpěvem písně ...

(např. EZ 152, 602, 603 aj.):

Sbor: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny, trpěl pod Ponciem Pilátem, byl ukřižován, umřel a byl pohřben, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího, odkud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, společenství svatých, odpuštění hříchů, vzkříšení těla a život věčný. Amen.

Píseň**VZPOMÍNKA NA ZEMŘELÉ**

Konec církevního roku nás v křesťanské tradici vede k tomu, abychom se zabývali otázkami života a smrti, naděje a věčnosti a připomínali si také naše zemřelé.

Věříme, že Bůh je uprostřed nás,
také když vzpomínáme na všechny ty,
kdo patřili k našemu životu a kdo nám chybí.
Ví o naší bolesti a smutku,
když se jich nemůžeme dotknout, slyšet jejich hlas,
povídat si a být s nimi.
Jsou už jinde, a přece jsou stále s námi,
v našich vzpomínkách i v naší vděčnosti.
Nedělí nás nepřekonatelná zeď,
ale spojuje nás světlo Kristova vzkříšení.
To světlo také přináší naději,
že i my skrze Krista jednou vstoupíme do života věčného,
kam nás přivede náš Bůh,
ten, který drží a nese náš život.

Dnes chceme jmenovitě připomenout ty z našeho sboru a z naší blízkosti,
kdo zemřeli během uplynulého roku:

[Světla svíček zapálená od paškálu / svíce na stole Páně symbolizují naši důvěru,
že Hospodin je Bohem živých
a v Kristově světle tak žije každý z nich.]

Předsedající nebo někdo z presbyterů přečte jména zemřelých, případně i s datem jejich úmrtí.

[Při přečtení každého jména je možné zapálit svíčku od svíce na stole Páně a postavit ji v blízkosti stolu Páně.]

Po přečtení jmen zemřelých v uplynulém roce je možné doplnit:

Každý máme na mysli i další lidi, kteří nás během roku opustili.
I ty, kteří odešli už před nějakým časem, ale pořád na ně myslíme,
s láskou a vděčností.

[Je možné zapálit další svíčku.]

Modlitba

Pane, ty jsi náš život a naše vzkříšení.
 Dej nám víru, že jako byl Kristus vzkříšen, vstaneme i my.
 Věříme, že ti, kdo odešli od nás,
 jsou ve tvé blízkosti, ve tvé milosrdné a odpouštějící lásce.
 Prosíme, buď nablízku všem, kdo oplakávají své blízké,
 a potěšuj je.
 Prosíme za ty, kdo pro své zesnulé nemají naději, protože tě neznají,
 daruj jim víru.
 Upevňuj i naši důvěru, že až dojdeme k cíli své cesty,
 u tebe najdeme věčný domov.

Sbor: Amen.

Píseň**[VEČEŘE PÁNĚ]**

Předsedající nebo presbyterů připraví chléb a víno na stole Páně.

Modlitba k večeři Páně

Chválíme tě, oslavujeme a vzdáváme ti díky, Bože.
 Ty jsi náš tvůrce i Spasitel:
 od tebe máme život
 a ve tvých rukou jsme,
 když žijeme i když umíráme.
 Skrze svého ukřižovaného Syna
 nás vysvobozuješ z hříchu i ze smrti.

V noci, kdy se za nás vydal, vzal náš Pán Ježíš Kristus
 při večeři chléb, vzdal díky, lámal jej a řekl:
 Toto je mé tělo, které se za vás vydává, to číňte na mou památku.
 Stejně vzal i kalich a řekl:
 Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví;
 to číňte, kdykoli budete pít, na mou památku.

Bože, prosíme,
 sešli svého Ducha na nás i na tyto dary chleba a vína.
 Spoj nás u Kristovy večeře s celou svou církví
 a také s těmi, s nimiž jsme u stolu Kristova bývali
 a kteří jsou nyní v pokoji u tebe.
 Drž nás a veď,
 abychom ti jednou všichni společně vzdávali chválu
 na slavné hostině ve tvém království.

Sbor: Amen.

Modlitba Páně

Společně volejme k Bohu, našemu Otci, jak nás to naučil náš Pán:

Sbor: Otče náš, který jsi v nebesích, posvět' se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Pozvání

Blaze těm, kdo jsou pozváni na svatbu Beránkovu. (Zj 19, 9a)
 A nyní již pojd'te, neboť vše je připraveno.

(V průběhu vysluhování budeme zpívat píseň ...)

Vysluhování

V průběhu vysluhování shromáždění zpívá, zní hudba nebo je ticho.

Propuštění

Ježíš řekl: „Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět, a kdo věří ve mne, nebude nikdy žíznit.“ (J 6, 35) Jděte v pokoji.

Nebo:

Ježíš řekl: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.“ (J 6, 54) Jděte v pokoji.

Modlitba po přijímání

Otče, tys nás křtem povolal ze smrti k životu,
dej, ať žijeme novým životem ve spojení s Kristem.
Ty nás s láskou přijímáš u svého stolu,
dej, ať stejně dokážeme přijímat druhé i sami sebe.
Ty nám dáváš svého Ducha,
dej ať nás pronikne, upokojí a dá nám nově se nadechnout.

Sbor: Amen.

[Píseň]**POSLÁNÍ A POŽEHNÁNÍ****Sborová oznámení a ohlášení****Sbírka**

Sbírka probíhá během sborových ohlášení, za zpěvu písně nebo za doprovodu hudby.

Přímluvná modlitba

Bože, děkujeme za to, že ty nezůstáváš někde v nebi, ale vstupuješ do tohoto světa.
Poslal jsi Ježíše Krista, který žil celý lidský život jako my.
Tobě na nás lidech záleží,
přicházíš se svou pomocí tam, kde je toho na nás moc,
pomáháš nést naše břemena.
Prosíme, ať tomu věříme i tehdy, když si připadáme sami.
Prosíme o tvou blízkost v našem strachu, pochybnostech i otázkách.
Prosíme tě za lidi, nad kterými tento svět láme hůl,
za všechny ztroskotané vlastní vinou, za všechny nenapravitelné, problémové, ztracené.
Prosíme za všechny smutné, osamělé, skleslé a malomyslné.
Prosíme tě za všechny, které trápí nemoc a bolest, za nevléčitelně nemocné, za umírající.
Prosíme za ty, kdo ztratili někoho blízkého, buď jejich pomocí a útěchou.
Dej nám všem naději, že od tvé lásky nás nic neoddělí, ani smrt.

Sbor: Amen.

<Modlitba Páně>

Pokud společná modlitba Páně nebyla součástí večere Páně, je zařazena na tomto místě.

Společně k tobě voláme slovy, která nás naučil tvůj Syn:

Sbor: Otče náš...

Poslání

Přijměte na cestu slova poslání:

Ježíš k nim opět promluvil a řekl:

„Já jsem světlo světa;
kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě,
ale bude mít světlo života.“ (J 8, 12)

Požehnání

Přijměte (do svých srdcí) požehnání / Zvěstuji vám Boží požehnání:

A pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení,
bude střežit vaše srdce i mysl v Kristu Ježíši. (*Fp 4, 7*)

Nebo:

Pán ať je před vámi, aby vám ukazoval správnou cestu.
Pán ať je při vás, aby vás nesl ve své náruči.
Pán ať je za vámi, aby vás bránil před záludností zlých lidí.
Pán ať je pod vámi, aby vás zachycoval, když padáte.
Pán ať je kolem vás, aby vás obhajoval a chránil.
Pán ať je ve vás, aby vás utěšoval, když je vám smutno.
Pán ať je nad vámi, aby vám žehnal.

Sbor: Amen.

Píseň

Hudba k vycházení

<Sbírka>

Shromáždění vykoná sbírku, pokud se nekonala dříve.

Návrh usnesení

Synodní rada předkládá synodu následující návrh usnesení:

Synod schvaluje bohoslužebné formuláře předložené v tisku č. 25.